

ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ ФІЛОЛОГІЇ
ЗАПОРІЗЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ

ЗАТВЕРДЖУЮ

Декан філологічного факультету

І. С. Бондаренко

22 серпня 2025 р.

**СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
СУЧАСНА УКРАЇНСЬКА МОВА
(СИНТАКСИС СКЛАДНОГО РЕЧЕННЯ)**

підготовки бакалаврів
денної форми здобуття освіти
освітньо-професійна програма «Українська мова та література»

спеціалізації 035.01 «Українська мова та література»
спеціальності 035 «Філологія»
галузі знань 03 «Гуманітарні науки»

ВИКЛАДАЧ: Христіанінова Раїса Олександрівна, доктор філологічних наук, професор,
завідувач кафедри української мови.

Обговорено та ухвалено
на засіданні кафедри української мови
Протокол № 1 від 22 серпня 2025 р.
Завідувач кафедри української мови

Р. О. Христіанінова

Погоджено

Гарант освітньо-професійної програми

Н. В. Горбач

Зв'язок з викладачем (викладачами):

E-mail: khristianinova@gmail.com

Сезн ЗНУ повідомлення: <https://moodle.znu.edu.ua/course/view.php?id=2602>

Телефон: (061) 289-12-88 (кафедра)

Інші засоби зв'язку: *Viber, Telegram*

Кафедра: української мови

1. Опис навчальної дисципліни

Мета – ознайомити студентів з різними поглядами на проблему складних речень, враховуючи новітні тенденції в розвитку теоретичної та навчальної граматики, особливу увагу приділити функційній семантиці розглянутих одиниць у руслі сучасних засад синтаксичної науки.

Основними **завданнями** вивчення дисципліни «Сучасна українська мова (синтаксис складного речення)» є:

- сформувати системне уявлення про складні речення сучасної української мови;
- розкрити формально-синтаксичну та семантико-синтаксичну структуру складних речень сучасної української мови;
- засвоїти структурно-семантичну типологію складних речень;
- схарактеризувати типи й форми синтаксичних зв'язків та семантико-синтаксичних відношень між предикативними частинами складносурядних речень;
- ознайомити студентів з найновішими науковими досягненнями в галузі синтаксису складних речень;
- виробити у студентів уміння й навички аналізу складних речень української мови;
- удосконалити вміння використовувати складні речення в процесі комунікації, грамотно будувати монологічні висловлення та діалоги.

Пререквізити: вивчення курсу базоване на знаннях, отриманих студентами з дисциплін «Вступ до мовознавства», «Орфографічно-пунктуаційний практикум», «Історична граматика української мови», «Сучасна українська мова (синтаксис словосполучення і простого речення, синтаксис простого ускладненого речення)».

Кореквізити: вивчення дисципліни тісно пов'язане з курсом «Стилістика і культура мовлення».

Постреквізити: знання з дисципліни потрібні для успішного складання атестаційного екзамену, зокрема виконання практичного завдання.

Паспорт навчальної дисципліни

Нормативні показники	денна форма здобуття освіти	заочна форма здобуття освіти
1	2	3
Статус дисципліни	Обов'язкова	
Семестр	8-й	-
Кількість кредитів ECTS	2	
Кількість годин	60	
Лекційні заняття	16 год.	-
Практичні заняття	16 год.	-
Самостійна робота	28 год.	-

Консультації	Графік консультацій розміщено за покликанням: https://www.znu.edu.ua/ukr/university/departments/philology/grafik_navchal_nogo_protsesu_ta_rozklad_zanyat
Вид підсумкового семестрового контролю:	екзамен
Посилання на електронний курс у СЕЗН ЗНУ (платформа Moodle)	https://moodle.znu.edu.ua/course/view.php?id=2602

2. Методи досягнення запланованих освітньою програмою компетентностей і результатів навчання

Компетентності/ результати навчання	Методи навчання	Форми і методи оцінювання
1	2	3
ІК Здатність розв'язувати складні спеціалізовані завдання та практичні проблеми в галузі філології (лінгвістики) в процесі професійної діяльності або навчання, що передбачає застосування теорій та методів філологічної науки і характеризується комплексністю та невизначеністю умов. ЗК-3 Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово. ЗК-5 Здатність учитися й оволодівати сучасними знаннями. ЗК-6 Здатність до пошуку, опрацювання та аналізу інформації з різних джерел. ЗК-7 Уміння виявляти, ставити і вирішувати проблеми. ЗК-10 Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу. ЗК-11 Здатність застосовувати знання в практичних ситуаціях. СК-1 Усвідомлення структури філологічної науки та її теоретичних основ. СК-2 Здатність	Пояснювально-ілюстративний (навчальна лекція, бесіда, презентації). Метод проблемного викладення матеріалу (проблемна лекція, навчальна дискусія). Частково-пошуковий (робота з книгою, робота з фактичним матеріалом). Дослідницький (робота з фактичним матеріалом). Інтерактивні методи (мозковий штурм). Практичні методи (вправи на виокремлення із текстів складних речень, встановлення синтаксичного зв'язку і семантико-синтаксичних відношень між предикативними частинами – компонентами речення, встановлення формально-граматичних типів речень, їхніх семантико-синтаксичних різновидів, синтаксичний розбір складних речень різних типів, конструювання складних речень різних типів тощо).	Підсумкові контрольні заходи: залікова контрольна робота. Поточні контрольні заходи: робота на практичних заняттях, виконання завдань в СЕЗН Moodle, індивідуальні практичні завдання.

використовувати в професійній діяльності знання про мову як особливу знакову систему, її природу, функції, рівні. СК-3 Здатність використовувати в професійній діяльності знання з теорії та історії української мови. СК-8 Здатність вільно оперувати спеціальною термінологією для розв'язання професійних завдань. СК-6 Здатність вільно, гнучко й ефективно використовувати українську мову в усній та письмовій формах, у різних жанрово-стильових різновидах і регістрах спілкування (офіційному, неофіційному, нейтральному), для розв'язання комунікативних завдань у різних сферах життя. СК-7 Здатність до збирання й аналізу, систематизації та інтерпретації мовних фактів, інтерпретації тексту українською мовою. СК-8 Здатність вільно оперувати спеціальною термінологією для розв'язання професійних завдань. СК-13 Здатність демонструвати сформовану мовну й мовленнєву компетентності в процесі професійної і міжособистісної комунікації. СК-17 Здатність створювати оригінальний українськомовний текст й інтегрувати його в культурну й освітню сфери. ПРН 1 Вільно спілкуватися з професійних питань із фахівцями та нефахівцями українською мовою усно й		
--	--	--

письмово, використовувати її для організації ефективної міжкультурної комунікації.

ПРН 2 Ефективно працювати з інформацією: добирати необхідну інформацію з різних джерел, зокрема з фахової літератури та електронних баз, критично аналізувати й інтерпретувати її, впорядковувати, класифікувати й систематизувати.

ПРН 7 Розуміти основні проблеми філології та підходи до їх розв'язання із застосуванням доцільних методів та інноваційних підходів.

ПРН 10 Знати норми української літературної мови та вміти їх застосовувати у практичній діяльності.

ПРН 12 Аналізувати мовні одиниці, визначати їхню взаємодію та характеризувати мовні явища і процеси, що їх зумовлюють.

ПРН 14 Використовувати українську мову в усній та письмовій формі, у різних жанрово-стильових різновидах і регістрах спілкування (офіційному, неофіційному, нейтральному), для розв'язання комунікативних завдань у побутовій, суспільній, навчальній, професійній, науковій сферах життя.

ПРН 16 Знати й розуміти основні поняття, теорії та концепції обраної філологічної спеціалізації, уміти застосовувати їх у професійній діяльності.

ПРН 17 Збирати, аналізувати,

систематизувати й інтерпретувати факти мови й мовлення й використовувати їх для розв'язання складних задач і проблем у спеціалізованих сферах професійної діяльності та/або навчання. ПРН 23 Вирішувати професійні завдання різних рівнів складності з використанням міжпредметних зв'язків.		
---	--	--

3. Зміст навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1

Система базових складних речень сучасної української мови

Тема 1 (2+2). Складне речення як синтаксична одиниця, його структурні компоненти. Система складних речень української мови. Базові і багатокомпонентні складні речення. Типології базових складних речень у синтаксичній науці: логіко-граматична, формально-граматична, структурно-семантична, функційна.

Тема 2 (2+2). Складносурядні речення в сучасній українській мові. Базові складносурядні речення. Формально-граматичні ознаки складносурядних речень української мови. Семантичні типи складносурядних речень української мови. Складносурядні речення у функційно-категорійному синтаксисі.

Тема 3 (4+4). Система складнопідрядних речень сучасної української мови. Базові складнопідрядні речення. Складнопідрядні речення в системі складних речень української мови. Типологія складнопідрядних речень. Базові складнопідрядні речення прислівного типу. Присубстантивно-атрибутивні складнопідрядні речення. З'ясувально-об'єктні і порівняльно-об'єктні складнопідрядні речення. Складнопідрядні речення з просторовим значенням. Займенниково-співвідносні складнопідрядні речення. Формально-граматичні типи займенниково-співвідносних складнопідрядних речень. Семантико-синтаксичні типи займенниково-співвідносних складнопідрядних речень. Складнопідрядні речення детермінантного типу. Формально-граматичні ознаки детермінантних складнопідрядних речень. Семантико-синтаксичні типи детермінантних складнопідрядних речень. Складнопідрядні речення в шкільному курсі української мови.

Тема 4 (2+2). Безсполучникові складні речення. Семантико-синтаксичні відношення між предикативними частинами безсполучникових складних речень. Безсполучникові складні речення з однотипними частинами і безсполучникові складні речення з різнотипними частинами. Потрактування безсполучникових конструкцій в новітньому синтаксисі. Безсполучникові складні речення в шкільному курсі української мови.

Змістовий модуль 2

Багатокомпонентні складні речення в сучасній українській мові.

Текст. Українська пунктуація

Тема 5 (2+2). Багатокомпонентні складні речення в сучасній українській мові. Типи багатокомпонентних складних речень. Багатокомпонентні складносурядні речення з однотипними та різнотипними відношеннями між предикативними частинами.

Багатокомпонентні безсполучникові речення. Багатокомпонентні складнопідрядні речення. Формально-граматичні типи багатокомпонентних складнопідрядних речень: конструкції з послідовною підрядністю, однорідною супідрядністю, неоднорідною супідрядністю, змішаного типу. Складні синтаксичні конструкції. Різновиди складних синтаксичних конструкцій. Багатокомпонентні складні речення в шкільному курсі української мови.

Тема 6 (2+2). Текст, його ознаки. Структура тексту. Засоби зв'язку речень у тексті. Відтворення чужого мовлення на письмі. Пряма мова, непряма мова, невластива пряма мова. Цитати.

Тема 7 (2+2). Українська пунктуація, принципи пунктуації. Розділові знаки у простих і складних реченнях.

4. Структура навчальної дисципліни

Вид заняття /роботи	Назва теми	Кількість годин		Згідно з розкладом
		о/д.ф.	з.ф.	
1	2	3	4	5
Лекція 1	Тема 1. Складне речення як синтаксична одиниця. Система складних речень української мови.	2		1 раз на 2 тижні
Практичне заняття 1	Тема. Система складних речень української мови. Перелік питань: 1. Складне речення як синтаксична одиниця, його структурні компоненти. 2. Базові і багатокомпонентні складні речення. 3. Типології базових складних речень у синтаксичній науці: логіко-граматична, формально-граматична, структурно-семантична, функційна. Завдання: Виконання вправ на розрізнення простих ускладнених і складних речень, виокремлення складних речень із текстів, конструювання складних речень різних типів.	2		1 раз на 2 тижні
Лекція 2	Тема 2. Складносурядні речення в сучасній українській мові.	2		1 раз на 2 тижні
Практичне заняття 2	Тема. Базові складносурядні речення. Перелік питань: 1. Складносурядні речення. Формально-граматичні ознаки складносурядних речень української мови. 2. Семантичні типи складносурядних речень української мови. 3. Складносурядні речення у функційно-категорійному синтаксисі. Завдання: Виконання практичних завдань на визначення формально-граматичних і семантико-	2		1 раз на 2 тижні

	синтаксичних типів базових складносурядних речень, конструювання складносурядних речень, знаходження в тексті складносурядних речень.			
Самостійна робота 1	Тема. Базові складні речення Питання для розгляду: 1. Типології базових складних речень у синтаксичній науці: логіко-граматична, формально-граматична, структурно-семантична, функційна. 2. Основні ознаки базових складних речень. Завдання для виконання: Написати невелике есе (на вибір): 1) щодо типології базових складних речень в історії українського мовознавства; 2) щодо теоретичних відомостей про складносурядні речення в традиційному і функційно-категорійному синтаксисі української мови.	6		
Лекція 3-4	Тема 3. Система складнопідрядних речень сучасної української мови	4		<i>1 раз на 2 тижні</i>
Практичне заняття 3-4	Тема. Базові складнопідрядні речення. Типологія складнопідрядних речень Перелік питань: 1. Базові складнопідрядні речення прислівного типу, їхні формально-граматичні і семантико-синтаксичні різновиди. 2. Базові складнопідрядні речення детермінантного типу, їхні семантико-синтаксичні різновиди. 3. Займенниково-співвідносні складнопідрядні речення, їхні формально-граматичні різновиди та семантика. Завдання: 1. Виконання практичних завдань на виокремлення складнопідрядних речень різних формально-граматичних типів, визначення їхніх семантичних різновидів. 2. Виконання практичних завдань на синтаксичний аналіз базових складнопідрядних речень.	4		<i>1 раз на 2 тижні</i>
Самостійна робота 2	Тема. Складнопідрядні речення у традиційному і функційно-категорійному синтаксисі. Питання для розгляду: 1. Теоретичні відомості про складнопідрядні речення в традиційному синтаксисі. 2. Типи складнопідрядних речень у функційно-категорійному синтаксисі. Завдання для виконання:	6		

	Підготувати невелике письмове повідомлення про теоретичні відомості зі складнопідрядного речення в традиційному і функційно-категорійному синтаксисі.			
Лекція 5	Тема 4. Безсполучникові складні речення в сучасній українській мові.	2		<i>1 раз на 2 тижні</i>
Практичне заняття 5	Тема. Безсполучникові складні речення в сучасній українській мові Перелік питань: 1. Семантико-синтаксичні відношення між предикативними частинами безсполучникових складних речень. 2. Безсполучникові складні речення з однотипними частинами, їхні семантичні різновиди. 3. Безсполучникові складні речення з різнотипними частинами, їхні семантичні різновиди. Потрактування безсполучникових конструкцій в новітньому синтаксисі. Завдання: Виконання практичних завдань на знаходження в текстах та виокремлення безсполучникових складних речень, конструювання безсполучникових складних речень, трансформацію безсполучникових складних речень у сполучникові і навпаки.	2		<i>1 раз на 2 тижні</i>
Самостійна робота 3	Тема. Безсполучникові складні речення в традиційному і новітньому синтаксисі. Питання для розгляду: 1. Витлумачення безсполучникових складних речень у традиційному синтаксисі. 2. Розуміння безсполучникових складних речень у новітньому синтаксисі. Завдання для виконання: Підготувати невелике письмове повідомлення на одне із поданих вище питань на вибір.	6		
Лекція 6	Тема 5. Багатокомпонентні складні речення в сучасній українській мові.	2		<i>1 раз на 2 тижні</i>
Практичне заняття 6	Тема. Типи багатокомпонентних складних речень у сучасній українській мові Перелік питань: 1. Багатокомпонентні складносурядні речення з однотипними та різнотипними відношеннями між предикативними частинами. 2. Багатокомпонентні безсполучникові речення. 3. Багатокомпонентні складнопідрядні речення. Формально-граматичні типи	2		<i>1 раз на 2 тижні</i>

	багатокомпонентних складнопідрядних речень. 4. Складні синтаксичні конструкції, їхні різновиди. Завдання: Виконання практичних завдань на визначення різних типів багатокомпонентних складних речень, побудову схем багатокомпонентних складних речень, виокремлення із текстів багатокомпонентних складних речень визначених типів.			
Самостійна робота 4	Тема. Багатокомпонентні складні речення Питання для розгляду: 1. Багатокомпонентні складносурядні речення з однотипними та різнотипними відношеннями між предикативними частинами. 2. Багатокомпонентні безсполучникові речення. Завдання для виконання: Виконання практичних завдань на знаходження в тексті складних багатокомпонентних речень різного типу та побудову їх схем.	6		
Лекція 7	Тема 6. Текст, його ознаки та структура. Відтворення чужого мовлення на письмі.	2		1 раз на 2 тижні
Практичне заняття 7	Тема. Текст, його ознаки та структура. Відтворення чужого мовлення на письмі. Перелік питань: 1. Текст, його ознаки. Структура тексту. Засоби зв'язку речень у тексті. 2. Відтворення чужого мовлення на письмі. Пряма мова, непряма мова, невласне пряма мова. 3. Цитати. Завдання: Виконання практичних завдань на аналіз структури текстів, засобів зв'язку речень у тексті, виявлення засобів відтворення в тексті чужого мовлення.	2		1 раз на 2 тижні
Самостійна робота 5	Тема. Відтворення чужого мовлення на письмі. Пряма мова, непряма мова, невласне пряма мова. Цитати. Питання для розгляду: 1. Пряма мова, розділові знаки в реченнях із прямою мовою. 2. Непряма мова, розділові знаки в реченнях із непрямою мовою. 3. Невласне пряма мова. 4. Цитати. Дослівне цитування, непряме цитування.	4		

	Завдання для виконання: Виконання практичних завдань на знаходження в текстах чужого мовлення, різних видів цитування.			
Лекція 8	Тема 7. Українська пунктуація, принципи пунктуації.	2		<i>1 раз на 2 тижні</i>
Практичне заняття 8	Тема. Українська пунктуація, принципи пунктуації. Розділові знаки у простих і складних реченнях. Перелік питань: 1. Пунктуація як учення про розділові знаки. 2. Принципи української пунктуації. 3. Розділові знаки у простих і складних реченнях. Завдання: Виконання практичних завдань на аналіз функцій розділових знаків у простих і складних реченнях, постановку розділових знаків у реченнях.	2		<i>1 раз на 2 тижні</i>
Загалом		60		

5. Види і зміст контрольних заходів

Вид заняття/ роботи	Вид контрольного заходу	Зміст контрольного заходу*	Критерії оцінювання та термін виконання*	Усього балів
1	2	3	4	5
Поточний контроль				
Практичне заняття 1	Обговорення основних теоретичних положень. Виконання практичних завдань	Обговорення теоретичних питань.	2 бали – пояснення правильне, ґрунтовне, думки викладено логічно, теоретичні положення проілюстровано прикладами. 1 бал – теоретичне положення висвітлене поверхово, не всі наведені приклади доречні.	2
		Виконання практичних завдань на: 1) розрізнення простих ускладнених і складних речень, 2) виокремлення складних речень із текстів та визначення формально-граматичних і семантико-синтаксичних типів	3 бали – завдання виконано правильно, ґрунтовно пояснено; 2 бали – завдання виконано загалом правильно, пояснено; допущено окремі незначні неточності; 1 бал – у виконанні завдання допущено помилки, пояснення невпевнені, зі значними неточностями; 0 балів –	3

		базових складносурядних речень; 3) визначення засобів зв'язку предикативних частин складних речень.	завдання виконане з великою кількістю грубих помилок.	
Практичне заняття 2	Обговорення основних теоретичних положень. Виконання практичних завдань	Обговорення теоретичних питань. Виконання практичних завдань на визначення формально-граматичних і семантико-синтаксичних типів базових складносурядних речень, конструювання складносурядних речень, знаходження в тексті складносурядних речень.	2 бали – пояснення правильне, ґрунтовне, думки викладено логічно, теоретичні положення проілюстровано прикладами. 1 бал – теоретичне положення висвітлене поверхово, не всі наведені приклади доречні. 3 бали – завдання виконано правильно, ґрунтовно пояснено; 2 бали – завдання виконано загалом правильно, пояснено; допущено окремі незначні неточності; 1 бал – у виконанні завдання допущено помилки, пояснення невпевнені, зі значними неточностями; 0 балів – завдання виконане з великою кількістю грубих помилок.	2 3
Завдання 1	Виконання індивідуального письмового завдання	Написати невелике есе (на вибір): 1) щодо типології базових складних речень в історії українського мовознавства; 2) щодо теоретичних відомостей про складносурядні речення в традиційному і функційно-категорійному синтаксисі української мови.	5 балів – матеріал ґрунтовно проаналізовано, думки викладено логічно, теоретичні положення вдало проілюстровано прикладами. 4 бали – матеріал проаналізовано добре, думки викладено логічно, проте допущено окремі неточності, теоретичні положення вдало проілюстровано прикладами. 3 бали – матеріал проаналізовано загалом добре, думки викладені зрозуміло, теоретичні положення не завжди підкріплені прикладами або приклади дібрано невдало.	5

			2 бали – повідомлення не зовсім продумане, без глибокого обґрунтування, непослідовно викладене. 1 бал – повідомлення не продумане, непослідовно викладене, містить багато неточностей.	
Практичне заняття 3-4	Обговорення теоретичного матеріалу. Виконання практичних завдань	Коротке обговорення теоретичних питань щодо складнопідрядних речень. 1. Виконання практичних завдань на виокремлення складнопідрядних речень різних формально-граматичних типів, визначення їхніх семантичних різновидів. 2. Виконання практичних завдань на синтаксичний аналіз базових складнопідрядних речень.	2 бали – повідомлення ґрунтовне, думки викладено логічно, теоретичні положення проілюстровано прикладами. 1 бал – повідомлення не зовсім продумане, без глибокого обґрунтування, непослідовно викладене. 3 бали – завдання виконані правильно, ґрунтовно пояснені; 2 бали – завдання виконані правильно, проте пояснені дещо невпевнено; допущено окремі неточності; 1 бал – у виконанні завдання допущено значну кількість помилок, пояснення нечіткі, плутані, з порушенням логіки; 0 балів – завдання виконане з великою кількістю грубих помилок.	2 3
Завдання 2	Виконання індивідуального письмового завдання	Підготувати невелике письмове повідомлення про теоретичні відомості зі складнопідрядного речення в традиційному і функційно-категорійному синтаксисі.	5 балів – матеріал ґрунтовно проаналізовано, думки викладено логічно, теоретичні положення вдало проілюстровано прикладами. 4 бали – матеріал проаналізовано добре, думки викладено логічно, проте допущено окремі неточності, теоретичні положення вдало проілюстровано прикладами. 3 бали – матеріал проаналізовано загалом добре, думки викладені зрозуміло, теоретичні положення не завжди підкріплені прикладами або	5

			приклади дібрано невдало. 2 бали – повідомлення не зовсім продумане, без глибокого обґрунтування, непослідовно викладене. 1 бал – повідомлення не продумане, непослідовно викладене, містить багато неточностей.	
Практичне заняття 5	Обговорення теоретичного матеріалу. Виконання практичних завдань	Обговорення теоретичних питань щодо безсполучникових складних речень	2 бали – повідомлення ґрунтовне, думки викладено логічно, теоретичні положення проілюстровано прикладами. 1 бал – повідомлення не зовсім продумане, без глибокого обґрунтування, непослідовно викладене.	2
		Виконання практичних завдань на: 1) знаходження в текстах та виокремлення безсполучникових складних речень; 2) конструювання безсполучникових складних речень; 3) трансформацію безсполучникових складних речень у сполучникові і навпаки.	3 – завдання виконане правильно, ґрунтовно пояснене; 2 бали – завдання виконані правильно, ґрунтовно пояснені; допущено окремі незначні неточності; 1 бал – у виконанні завдання допущені помилки, пояснення невпевнені, з неточностями; 0 балів – завдання виконане з великою кількістю грубих помилок	
Завдання 3	Виконання індивідуального письмового завдання	Підготувати невелике письмове повідомлення на одне із поданих вище питань на вибір: 1. Витлумачення безсполучникових складних речень у традиційному синтаксисі. 2. Розуміння безсполучникових складних речень у новітньому	5 балів – матеріал ґрунтовно проаналізовано, думки викладено логічно, теоретичні положення вдало проілюстровано прикладами. 4 бали – матеріал проаналізовано добре, думки викладено логічно, проте допущено окремі неточності, теоретичні положення вдало проілюстровано прикладами. 3 бали – матеріал проаналізовано загалом добре, думки викладені	5

		синтаксисі.	зрозуміло, теоретичні положення не завжди підкріплені прикладами або приклади дібрано невдало. 2 бали – повідомлення не зовсім продумане, без глибокого обґрунтування, непослідовно викладене. 1 бал – повідомлення не продумане, непослідовно викладене, містить багато неточностей.	
Практичне заняття 6	Виконання практичних завдань	Виконання практичних завдань на: 1) визначення різних типів багатокомпонентних складних речень; 2) побудову схем багатокомпонентних складних речень; 3) виокремлення із текстів багатокомпонентних складних речень визначених типів.	5 – завдання виконані правильно, ґрунтовно пояснені; 4 – завдання виконані правильно, ґрунтовно пояснені; допущено окремі незначні неточності; 3 – завдання виконані правильно, проте пояснені дещо невпевнено; допущено окремі незначні неточності; 2 – у виконанні завдання допущені помилки, пояснення невпевнені, з неточностями; 1 – у виконанні завдання допущено значну кількість помилок, пояснення нечіткі, плутані, з порушенням логіки; 0 – завдання виконане з великою кількістю грубих помилок.	5
Завдання 4	Виконання індивідуального письмового завдання	1. Виписати з обраної художньої книги 10 багатокомпонентних речень, накреслити їхні схеми: 1) 1 багатокомпонентне складносурядне речення 3 однотипними відношеннями між предикативними частинами; 2) 1	За кожне правильно виписане речення – 0,5 бала.	5

		багатокомпонентне складносурядне речення 3 різнотипними відношеннями між предикативними частинами; 3) 1 багатокомпонентне складнопідрядне речення з однорідною супідрядністю; 4) 1 багатокомпонентне складнопідрядне речення 3 неоднорідною супідрядністю; 5) 1 багатокомпонентне складнопідрядне речення з однорідною і неоднорідною супідрядністю; 6) 1 багатокомпонентне складнопідрядне речення з послідовною підрядністю; 7) 1 багатокомпонентне складнопідрядне речення 3 супідрядністю та послідовною підрядністю; 8) 1 багатокомпонентне безсполучникове речення 3 однотипними частинами; 9) 1 багатокомпонентне безсполучникове речення 3 різнотипними частинами; 10) 1 складну синтаксичну конструкцію.		
--	--	---	--	--

Практичне заняття 7	Виконання практичних завдань	Виконання практичних завдань на: 1) аналіз структури текстів; 2) засобів зв'язку речень у тексті.	5 – завдання виконані правильно, ґрунтовно пояснені; 4 – завдання виконані правильно, ґрунтовно пояснені; допущено окремі незначні неточності; 3 – завдання виконані правильно, проте пояснені дещо невпевнено; допущено окремі незначні неточності; 2 – у виконанні завдання допущені помилки, пояснення невпевнені, з неточностями; 1 – у виконанні завдання допущено значну кількість помилок, пояснення нечіткі, плутані, з порушенням логіки; 0 – завдання виконане з великою кількістю грубих помилок.	5
Завдання 5	Виконання індивідуального письмового завдання	Виконання практичних завдань: 1) виписати з обраної художньої книги 4 речення із прямою мовою; 2) опрацювати одну із запропонованих у списку додаткової літератури статей, проаналізувати способи цитування чужих думок у ній. Навести власні приклади цитування матеріалу опрацьованої статті.	Перше завдання: за одне правильно дібране речення – 0,5 бала. Друге завдання: 3 бали – завдання виконане правильно; 2 бали – завдання виконане правильно, проте допущено окремі неточності; 1 бал – у виконанні завдання допущено значну кількість помилок; 0 балів – завдання виконане з великою кількістю грубих помилок	2 3
Практичне заняття 7	Обговорення теоретичного матеріалу. Виконання практичних завдань	Обговорення теоретичних питань щодо принципів української пунктуації	2 бали – повідомлення ґрунтовне, думки викладено логічно, теоретичні положення проілюстровано прикладами. 1 бал – повідомлення не зовсім продумане, без глибокого обґрунтування, непослідовно викладене.	2

		Виконання практичних завдань на: 1) на пояснення вживання розділових знаків у простих і складних реченнях; 2) на постановку розділових знаків у простих і складних реченнях. 3) аналіз функцій розділових знаків у простих і складних реченнях	3 – завдання виконане правильно, ґрунтовно пояснене; 2 бали – завдання виконані правильно, ґрунтовно пояснені; допущено окремі незначні неточності; 1 бал – у виконанні завдання допущені помилки, пояснення невпевнені, з неточностями; 0 балів – завдання виконане з великою кількістю грубих помилок	3
Усього за поточний контроль				60
Підсумковий контроль				
Екзамен	Теоретичне завдання	Усна відповідь на теоретичне питання. Питання для підготовки викладені в СЕЗН Moodle	10-9 балів – студент глибоко висвітлює теоретичне питання, логічно вибудовує відповідь; чітко виокремлює основні положення; теоретичний матеріал підкріплює самостійно дібраними прикладами; 8-7 балів – студент достатньо повно висвітлює теоретичне питання, логічно його викладає; виокремлює основні положення; правильно наводить приклади; проте відповідь містить деякі неточності та окремі незначні помилки; 6-5 балів – студент неповно висвітлює теоретичне питання, порушує логіку його викладення; не виокремлює основних положень, не завжди наводить приклади; відповідь містить чимало незначних неточностей та окремі значні помилки; 4-3 бали – студент частково висвітлює теоретичне питання, відповідь вибудовує з порушенням логіки; не виокремлює основних положень, наводить мало	10

			прикладів; відповідь містить багато неточностей та значних помилок; 2-1 бал – студент дуже поверхово й плутано висвітлює теоретичне питання; не виокремлює основних положень; не наводить прикладів; відповідь містить багато значних помилок.	
	Тестові завдання	Виконати 10 тестових завдань (Розміщено в СЕЗН Moodle)	За кожне правильно виконане завдання - 2 бали	20
	Практичне завдання	Виконати синтаксичний аналіз базового складного речення.	10-9 балів – речення визначено й схарактеризовано правильно, можлива одна незначна неточність; 8-7 балів – речення визначено правильно, допущено кілька незначних неточностей у його характеристиці; 6-5 балів – речення визначено правильно, але схарактеризовано поверхово; 4-3 бали – лише вказано тип речення, але не схарактеризовано його; 2-1 бал – тип речення визначено неправильно.	10
Усього за підсумковий контроль				40

Шкала оцінювання ЗНУ: національна та ECTS

За шкалою ECTS	За шкалою університету	За національною шкалою	
		Екзамен	Залік
A	90 – 100 (відмінно)	5 (відмінно)	Зараховано
B	85 – 89 (дуже добре)	4 (добре)	
C	75 – 84 (добре)		
D	70 – 74 (задовільно)	3 (задовільно)	
E	60 – 69 (достатньо)		
FX	35 – 59 (незадовільно – з можливістю повторного складання)	2 (незадовільно)	Не зараховано
F	1 – 34 (незадовільно – з обов’язковим повторним курсом)		

6. Основні навчальні ресурси

Рекомендована література:

1. Вихованець І. Р. Граматика української мови. Синтаксис : підручник. Київ: Либідь, 1993. 368 с.
2. Вовченко Г. І. Прикладне українське мовознавство: Синтаксис складного речення сучасної української літературної мови : навчально-методичний посібник. Ужгород, 2023. 67 с.
3. Городенська К. Г. Сполучникові складносурядні речення української мови в нових координатах формально-граматичної та семантико-синтаксичної структури. Кам'янець-Подільський : ТОВ «Друкарня “Рута”», 2022. 208 с.
4. Загнітко А. П. Теоретична граматики української мови. Синтаксис. Донецьк: Дон ДУ, 2001. 662 с.
5. Мариненко І. О. Синтаксис української мови (з правилами пунктуації): навчальний посібник. Київ, 2021. 279 с.
6. Межов О. Г. Синтаксис української мови: навчальний посібник. Луцьк : Надстир'я, 2021. 268 с.
7. Ротару І. Ю. Типологія складних речень зі взаємозалежними частинами в сучасній українській літературній мові : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.01. Харків, 2014. 20 с.
8. Рула Н. В. Семантико-синтаксична типологія складносурядних речень у сучасній українській мові : дис. ... канд. філол. наук : 10.02.01. Луцьк, 2019. 260 с.
9. Сучасна українська літературна мова : Синтаксис [підручник]. За ред. А. К. Мойсієнка. Київ: Знання, 2013. 238 с.
10. Христіанінова Р. О. Формально-граматична організація складносурядних речень. *Наукові записки Бердянського державного педагогічного університету. Філологічні науки*. Бердянськ : ФО-П Ткачук О. В., 2014. Вип. IV. С. 171–180.
11. Христіанінова Р. Складнопідрядні речення відповідності / невідповідності в сучасній українській літературній мові. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія “Лінгвістика”*. 2014. Вип. 21. С. 35–38.
12. Христіанінова Р. О. Лінгвістичний статус безсполучникових складних утворень. *Наукові записки. 2014. Том 164 : Філологічні науки (Мовознавство)*. С. 33–38.
13. Христіанінова Р. О. Формально-граматична типологія складнопідрядних речень. *Мовознавчий вісник*. Вип. 20. Черкаси, 2015. С. 93–98.
14. Христіанінова Р. О. Складнопідрядні речення в сучасній українській літературній мові. Київ : Інститут української мови ; Видавничий дім Дмитра Бураго, 2012.
15. Христіанінова Р. О. Безсполучникові складносурядні речення в сучасній українській мові. *Філологічні студії: Науковий вісник Криворізького національного університету*. 2013. Вип. 9. Ч. 2. С. 185–194.
16. Христіанінова Р. О. Складнопідрядні речення з приреченнєвими підрядними частинами умови. *Мовознавчий вісник*. 2011. Вип. 12–13. С. 167–172.
17. Христіанінова Р. О. Складнопідрядні речення, що виражають семантико-синтаксичні відношення допусту. *Актуальні проблеми слов'янської філології. Серія: лінгвістика і літературознавство*. 2011. Вип. XXIV. Ч. 3. С. 415–424.
18. Христіанінова Р. О. Два способи творення складносурядних речень у сучасній українській мові. *Лінгвістична теорія та практика: історичне надбання, актуальні проблеми та перспективи розвитку : матеріали VIII міжнародної науково-практичної конференції, присвяченої пам'яті д. філол. наук, проф. А. К. Корсакова, 12–13 грудня 2014 р., МГУ*. Одеса : МГУ, 2014. С. 21–23.
19. Христіанінова Р. О. Еволюція вчення про складнопідрядні речення в українській лінгвістиці I половини XX ст. *Philological science and education: transformation and development vectors: Collective monograph. Vol. 2. Riga, Latvia: “Baltija Publishing”, 2021. 422 p. С. 299–317.*

20. Шитик Л. Критерії, прийоми та алгоритми диференціювання складнопідрядних речень. *Теоретична і дидактична фіологія*. 2025. Вип. 40. С. 223–251.
21. Шульжук К. Ф. Синтаксис української мови : підруч. : [для студ. вищ. навч. закл.]. 2-ге вид., доповн. Київ : Академія, 2010. 406 с.
21. Bak P. Gramatyka języka polskiego. Warszawa : Wiedza Powszechna, 2010. 508 s.
22. Brown K., Miller J. Syntax : A Linguistic Introduction to Sentence Structure. London and New York, 1996. 382 p.

Інформаційні ресурси:

1. Загнітко А. Український синтаксис : теоретико-прикладний аспект. Донецьк, 2009, 137 с. URL: http://www.ukrajinistika.edu.rs/preuzimanje/UKR_sintaksis.pdf
2. Загнітко А., Миронова Г. Синтаксис української мови : Теоретико-прикладний аспект. Brno : Masarykova univerzita, 2013. 223 s. URL : <https://digilib.phil.muni.cz/data/handle/11222.digilib/128790/monography.pdf>
3. Христіанінова Р. Безсполучникові складнопідрядні речення в сучасній українській мові. *Філологічні науки. Мовознавство*. 2014. № 2. С. 3–7. URL : <https://evnuir.vnu.edu.ua/bitstream/123456789/5420/1/3.pdf>

7. Регуляції і політики курсу

Відвідування лекційних занять є важливим у вивченні цього курсу. Теми пропущених лекційних занять мають бути опрацьовані самостійно та подані для перевірки у вигляді невеликого конспекта протягом 2-х тижнів після пропуску.

Відвідування практичних занять є обов'язковим. Пропущені практичні заняття потрібно відпрацювати на консультації протягом двох тижнів після пропуску.

Використання комп'ютерів/телефонів на занятті. Використання смартфонів, планшетів та інших девайсів під час лекційних та практичних занять дозволено виключно з навчальною метою з дозволу викладача (для уточнення певних даних, перевірки правопису, отримання довідкової інформації тощо). Не забувайте активувати режим «без звуку» до початку заняття. Під час виконання заходів підсумкового контролю (виконання письмового теоретичного завдання, тестів) використання девайсів заборонено.

Політика академічної доброчесності. Виконання усіх практичних завдань має бути самостійним. Якщо кілька осіб подадуть на перевірку ідентично виконані завдання, такі завдання нікому зараховані не будуть, незалежно від того, хто виконував і хто списував. Відповіді на теоретичні питання можуть бути підкріплені цитатами відомих учених із обов'язковим покликанням на ті праці, цитату з яких студент використав. Висока академічна культура та європейські стандарти якості освіти, яких дотримуються у ЗНУ, вимагають відповідального ставлення до вибору джерел. Покликання на такі ресурси, як Wikipedia, бази даних рефератів та письмових робіт (Studopedia.org та подібні) є неприпустимими. Рекомендована база даних для пошуку джерел: електронні ресурси Національної бібліотеки України ім. В. І. Вернадського: <http://www.nbuv.gov.ua>

Визнання результатів неформальної/інформальної освіти. Підтверджені сертифікатом виступи на конференціях, круглих столах з тематики, дотичної до проблематики цього курсу, будуть оцінені в 10 балів, які буде додано до суми балів, отриманих студентом протягом вивчення курсу.

ДОДАТКОВА ІНФОРМАЦІЯ

ГРАФІК ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ НА 2025-2026 н.р. доступний за адресою: https://sites.znu.edu.ua/navchalnyj_viddil/1635.ukr.html.

НАВЧАННЯ ТА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ОСВІТИ. Перевірка набутих студентами знань, навичок та вмінь є невід'ємною складовою системи забезпечення якості освіти і

проводиться відповідно до Положення про організацію та методику проведення поточного та підсумкового семестрового контролю навчання студентів ЗНУ: <https://lnk.ua/gk4x2wkVy>.

ПОВТОРНЕ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІН. Наявність академічної заборгованості до 6 навчальних дисциплін (у тому числі проходження практики чи виконання курсової роботи) за результатами однієї екзаменаційної сесії є підставою для надання студенту права на повторне вивчення зазначених навчальних дисциплін. Процедура повторного вивчення визначається Положенням про порядок повторного вивчення навчальних дисциплін та повторного навчання у ЗНУ: <https://lnk.ua/9MVwgEpVz>.

ВИРІШЕННЯ КОНФЛІКТІВ. Порядок і процедури врегулювання конфліктів, пов'язаних із корупційними діями, зіткненням інтересів, різними формами дискримінації, сексуальними домаганнями, міжособистісними стосунками та іншими ситуаціями, що можуть виникнути під час навчання, регламентуються Положенням про порядок і процедури вирішення конфліктних ситуацій у ЗНУ: <https://lnk.ua/EYNg6GpVZ>.

Конфліктні ситуації, що виникають у сфері стипендіального забезпечення здобувачів вищої освіти, вирішуються стипендіальними комісіями факультетів, коледжів та університету в межах їх повноважень, відповідно до: Положення про порядок призначення і виплати академічних стипендій у ЗНУ: <https://lnk.ua/QRVdWGwe3>; Положення про призначення та виплату соціальних стипендій у ЗНУ: <https://lnk.ua/3R4avGqeJ>.

ПСИХОЛОГІЧНА ДОПОМОГА. Телефон довіри практичного психолога **Марті Ірини Вадимівни** (061) 228-15-84, (099) 253-78-73 (щоденно з 9 до 21).

УПОВНОВАЖЕНА ОСОБА З ПИТАНЬ ЗАПОБІГАННЯ ТА ВИЯВЛЕННЯ КОРУПЦІЇ
Запорізького національного університету: **Банах Віктор Аркадійович**

Електронна адреса: v_banakh@znu.edu.ua

Гаряча лінія: тел. (061) 227-12-76, факс 227-12-88

РІВНІ МОЖЛИВОСТІ ТА ІНКЛЮЗИВНЕ ОСВІТНЄ СЕРЕДОВИЩЕ. Центральні входи усіх навчальних корпусів ЗНУ обладнані пандусами для забезпечення доступу осіб з інвалідністю та інших маломобільних груп населення. Допомога для здійснення входу у разі потреби надається черговими охоронцями навчальних корпусів. Спеціалізована допомога: (061) 228-75-11 (начальник охорони). Порядок супроводу (надання допомоги) осіб з інвалідністю та інших маломобільних груп населення у ЗНУ: <https://lnk.ua/5pVJr17VP>.

РЕСУРСИ ДЛЯ НАВЧАННЯ

НАУКОВА БІБЛОТЕКА: <https://library.znu.edu.ua/>. Графік роботи абонементів: понеділок-п'ятниця з 08.00 до 16.00; вихідні дні: субота і неділя.

СИСТЕМА ЕЛЕКТРОННОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАВЧАННЯ ЗАПОРІЗЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ (СЕЗН ЗНУ): <https://moodle.znu.edu.ua/>.

Посилання для відновлення паролю: <https://moodle.znu.edu.ua/mod/page/view.php?id=133015>.

ЦЕНТР ІНТЕНСИВНОГО ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ: <https://sites.znu.edu.ua/child-advance/>.